

Hent 100.000 kr. ved forbedring af kvieproduktionen

Konsulent Henrik Martinussen, Dansk Kvæg

Optimering af kvieproduktionen er en vigtig del af bestræbelserne på at forbedre den samlede økonomi på kvægbedriften. Dels har kvaliteten af kælvkvierne stor betydning for sundheden og ydelsen i besætningen flere år frem, og dels udgør omkostningerne til opdrættet en væsentlig post i regnskabet.

Ud fra standardtal kan man beregne, at det koster ca. 10.000 kr. at producere en kælvkvie. I beløbet indgår værdi af kalv og omkostninger til dyrlæge, foder, arbejde, afskrivning og forrentning. I praksis vil der være en stor variation i omkostningerne pr. kvie. På bedriftsniveau er målet dels at nedbringe omkostningerne og dels at producere så gode kælvkvier som muligt.

I dette indlæg udpeges de områder, hvor man får mest ud af at gøre en ekstra indsats.

En ekstra levende kalv giver 930 kr.

Med udgangspunkt i markedsværdien af en kælvkvie og en spæd tyrekalv, betyder hver ekstra levende kalv ved fødslen et øget resultat til aflønning af stald og arbejde på ca. 930 kr. Beløbet afhænger naturligvis af de aktuelle omkostninger på bedriften. Man kan omvendt sige, at det koster 930 kr. at miste en kalv ved fødslen. Mister man kalven senere hen, skal omkostningerne til foder og arbejde lægges oven i.

I ovenstående eksempel regnes der med 1,08 årskvier (kælvningsalder = 26 mdr.) og at der fødes lige mange kvie- og tyrekalve.

Lav kælvningsalder sparer arbejde og staldpladser

Den gennemsnitlige alder ved første kælvning er godt 27 måneder for stor race og knap 26 måneder for Jersey. En kvie kan imidlertid sagtens kælte ved 22-24 måneder og have den samme ydelse som en ældre kvie.

Table 1. Den økonomiske gevinst ved at sænke kalvedødeligheden, vurderet pr. kalv.

	Kr.
Udbytte	
Tyrekalv (1.300 kr. pr. kalv, stor race)	650
Kælvkvie (8.500 kr. pr. kælvkvie, stor race)	4.250
Udbytte i alt	4.900
Omkostninger	
Foder (2050 FE á 1,75 kr. pr. FE)	3.588
Sparet destruktion	-150
Dyrlæge, avl mv. (100 kr. pr. årskvie)	108
Omkostninger i alt	3.546
Dækningsbidrag	1.355
Besætningsforrentning, kvier (5 pct. af 8.500 kr.)	425
Resultat til aflønning af stald og arbejde	930

I de fleste tilfælde vil omkostningerne pr. kælvkvie falde, når man sænker den gennemsnitlige kælvningsalder. I nedenstående figur 1 er der vist en eksempel på omkostninger ved en kælvningsalder på henholdsvis 23 og 27 måneder. Ud fra figuren ses det, at der spares ca. 1.000 kr. pr. kælvkvie ved at sænke kælvningsalderen fra 27 til 23 måneder. De 1.000 kr. fordeler sig med ca. en tredjedel på afskrivning og forrentning, arbejde og foder.

Forudsætninger:

Foderpris: 1,75 kr. pr. FE inkl. lager og udfodringsomkostninger (hjemmeavlet og indkøbt foder).

Timeforbrug: 2 min. pr. dag de første 3 måneder, 1 min. pr. dag i resten af opdrætsperioden.

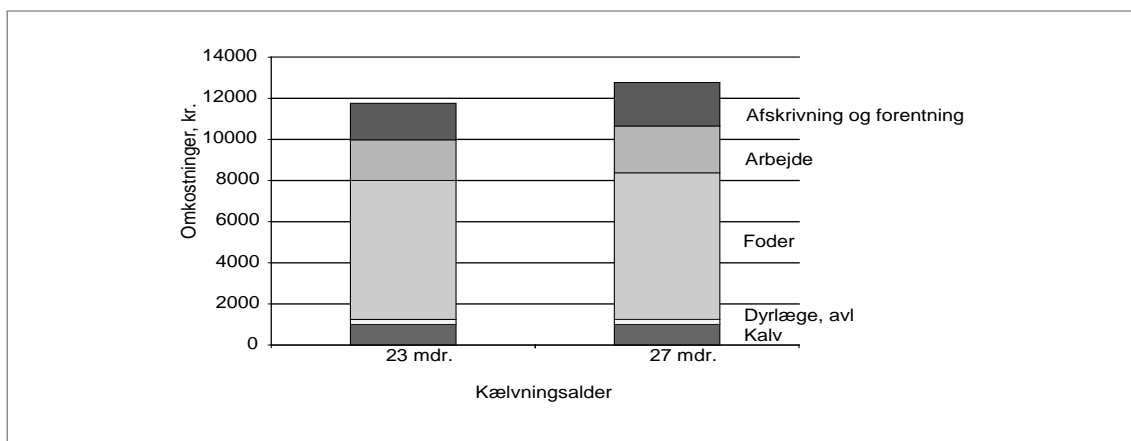
Timeløn: 150 kr. pr. time.

Værdi af staldplads: 3.000 kr. pr. plads i kalvestalden, 8.000 kr. pr. plads i kviestalden.

Afskrivning og forrentning af stald: i alt 8 pct.

Vedligehold af stald: 3 pct.

Forrentning af besætning: 5 pct.

Figur 1. Omkostninger pr. kvie ved en gennemsnitlig kælvningsalder på henholdsvis 23 og 27 måneder.

For at sænke kælvningsalderen fra 27 til 23 måneder skal reproduktionseffektiviteten (insemineringsprocent × drægtighedsprocent) være høj. Ved lav effektivitet må man begynde insemineringen ved en lav alder med øget risiko for, at kvierne bliver for små ved kælvning. Der kan også komme en lang "hale" af kvier, der kælver ved for høj en alder, og dermed når man ikke målet.

I tabel 2 ses det, at for at sænke kælvningsalderen fra 27 til 23 måneder skal kvierne påbegyndes ved en alder på 13 måneder. Samtidig skal reproduktionseffektiviteten hæves fra 0,15 til 0,325 for at have det samme antal kvier til udskiftning, mens alderen ved slutinseminering falder til 17 måneder. Dette kræver sandsynligvis mere tid til brunstobservering, men gevinsten er ca. 1.000 kr. pr. kælvekvie som vist i figur 1.

Billige fodermidler reducerer omkostninger ved kvieproduktionen

Det er ikke vanskeligt at sammensætte en foderplan til kvier. Generelt har man derfor flere muligheder for valg af foderemner. Ofte kan der spares ved at anvende billige alternative fodermidler. Hvis man kan sammensætte foderet, så det er 10 øre billigere pr. FE i hele opdrætsperioden og er ligeså godt, reducerer man omkostningerne pr. kælvekvie med 350-400 kr.

Afslutning

Optimering af kvieproduktionen handler i høj grad om, at kvierne skal opnå den planlagte tilvækst i opdrætsperioden og den planlagte alder ved kælvning. Det nås gennem korrekt kalvepasning, planlægning og styring af fodringen både på stald og ved afgræsningen, god reproduktionseffektivitet

Tabel 2. Eksempel på hvilken forbedring af reproduktionseffektiviteten der skal til for at sænke kælvningsalderen fra 27 til 23 måneder.

	Nu-situation	Mål
Insemineringsprocent	30	50
Drægtighedsprocent	50	65
Start inseminering, måneder	15	13
Slut inseminering, måneder	25	17
Antal drægtige kvier	93	93
Gennemsnitlig alder ved 1. kælvning	27	23

Tabel 3. Eksempel på samlet indtjening ved forbedret pasning af kvier (besætning med 200 køer).

Fokus på kalvepasning - kalvedødeligheden falder fra 10 til 5 %.	10.000 kr
Optimering af foderrationen, så der spares 10 øre/FE	42.000 kr
Styring af tilvækst og insemineringstidspunkt, så kælvningsalderen kan sænkes fra 27 til 23 måneder	105.000 kr
Merindtægt pr. år	148.000 kr

samt rettidig tilvæning til produktionsfoder og -stald. I en besætning på 200 køer kan indtjeningen øges med 150.000 kr. ved en optimering af kvieproduktionen.

På nogle bedrifter kan en forbedring af kviepasningen kræve investering i nye staldafsnit eller et øget tidsforbrug. Aktuelle forhold på bedriften kan også betyde, at den bedste løsning er at overlade kviepasningen til andre gennem udlicitering. Under alle omstændigheder kan der på langt de fleste bedrifter opnås forbedringer i produktionsøkonomien ved at se kritisk på kvieproduktionen og indkredse et eller flere indsatsområder.